

маскамі, якія дазваляюць насыкомым рукацца толькі ўнутр ліста, дзе яны гінуць у валдасці, што вызначае расліна. *Г.У.Вынаеў.*

ДАРЛЯК Ніна Львоўна (н. 7.8.1908, С.-Пецяярбург), спявачка (сапрана) і певаіог. Нар. арт. Расіі (1979). Нар. арт. СССР (1990). Скончыла Маскоўскую кансерваторыю (1932; клас К.Дарляк, мінці Д.), з 1935 выкладала ў ёй, стварыла школу камерных спеваў (праф. з 1947). Адна з буйнейшых сучасных камерных спявачак. З 1935 выступала ў канцэртах, у т.л. ў ансамблі з мужам — *С.Рыхтэр*ам. Выконвала рамансы і оперныя арыі рус. і замежнай класікі, шк. лірыку сучасных кампазітараў, у т.л. ўпершыню шэраг твораў С.Пракоф'ева, Дз.Шастаковіча і інш. Сярод вучаніц Г.Пісарэнка, Т.Тугарынава, А.Ільіна.

ДАРМШТАТ (Darmstadt), горад у цэнтр. ч. Германіі, зямля Гесен. Вядомы з 11 ст. 139,8 тыс. ж. (1994). Вузел чыгунак і аўтадарог. Прам-сць: маш.-буд. (вытв-сць паліграф. машын, рухавікоў, радыё- і тэлеапаратуры, эл.-тэхн.), хім., папяровая, гарбарна-абутковая, шпіграф., мэблевая. Вытв-сць шпалернаў. Ням.-польскі ін-т (з 1980). Музеі. Арх. помнікі: царква (15 ст.), замак (16—18 ст.) з царквой (16 ст.), ратуша (16 ст.).

ДАРНАВАННЕ (ад ням. Dorn метал. шып, дорн), 1) утварэнне адтуліны («прашыванне») у нагрэтым злітку для атрымання загатоўкі трубы. 2) Апрацоўка адтулін (каліброўка) для павышэння выкладнасці іх формы і памеру, памяншэння шурпатасці і ўмацавання паверхневага слоя. Робіцца ратацыйным дорнам на такарных, расточных і інш. станках. Асн. элемент ратацыйнага дорна — шарыкі (або ролікі) з загартаванай сталі, якія пры абкочванні бесперапынна прыціскаюцца да паверхні, што апрацоўваецца. На Беларусі комплекс ратацыйных дорнаў створаны пад кіраўніцтвам Я.Р.Канавалава (Залаты медаль на Лейпцыгскім кірмашы ў 1967).

ДАРОГА, спецыяльна падрыхтаваная паласа на зямной паверхні, надземнае або падземнае збудаванне для перамяшчэння трансп. і інш. тэхн. сродкаў, аўтобусаў, грузаў. Адрозніваюць Д.: бязрэйкавыя (*аўтамабільныя дарогі*, трактарныя, веласіпедныя, для *гужавога транспарту*, прагону жывёлы, падвешаны *канатныя дарогі* і інш.); рэйкавыя наземныя (*чыгунка*), падземныя (*метрапалітэн*), наважныя або падвешныя *магістральныя дарогі*, наземныя канатныя (для перамяшчэння ваганетаў з грузам на вузакалеійных пулях з дапамогай канатнай цягі). На Д. будуць *масты*, *тунэлі*, *пуцэправады*, ставяць агароджы, *знакі дарожныя* і інш. сродкі тэлекамунікацый.

Сетка Д. (звычайна без пакрышчаў) пачала развіццё ў Еўразіі ў 5-м тыс. да н.э. Хеты і ашрыіцы будавалі Д. значнай працягласці, зрабілі і каменныя пакрышчы. У Стараж. Рыме ў канцы 4 ст. да н.э. пабудавана першая брукаваная *Апеева дарога*. З 2 ст. да н.э.

наладжаны караваны *Вялікі шаўковы шлях* з Кітая ў краіны Сярэдняй і Пярэдняй Азіі. На тэр. Беларусі сетка грунтавых Д. пачала складвацца ў 7—9 ст. З 9 ст. наладжаны *водны шлях з «варагаў у грэкі»* з выкарыстаннем паміж рэкамі прасцейшых сухапутных Д. З 11—12 ст. паступова будуюцца і набывае значэнне Д. Масква—Смаленск—Мінск—Брэст (наз. «Вялікая Смаленская» або «Пасольская»). Папырыліся паштовыя дарогі са станцыямі, корчмамі, мытнямі, ямской службай. У 19 ст. праз Беларусь пракладзены 2 важнейшыя шашэйныя Д. Расійскай імперыі — Масква—Варшава і Санкт-Пецяярбург—Кіеў. У пач. 19 ст. вынайзлена *дарожнае аэзіненне* з суцэльнага слоя утрамбананага друзу, што выклікала інтэнсіўнае буд-ва ва ўсіх краінах Д. з цвёрдым (пераважна друзавым) пакрыццём. Са з'яўленнем аўтамабіляў пачалося буд-ва Д. з асфальтавым пакрыццём. Развіццё дарожнага буд-ва стымулявала стварэнне спец. *дарожных машын*, вытв-сць *дарожна-будавальных матэрыялаў*, распрацоўку *тэхналогіі дарожна-будавальных работ*. *І.І.Леановіч.*

ДАРОГІ, мястэчка, да 1791 назва горада *Старыя Дарогі*.

Дарлінгтонія каліфарнійская

ДАРОЖКА, снасць для лоўлі драпежнай рыбы. Прадаўгаватая металічная пласціна з кручком або ярарком на канцы, прымацаваная да доўгага шнура, што цягнуць за чаўном ці лодкай. Кручок (якарком) маскіруюць чырвонымі ніткамі ці тканінай. Шнур намотваюць на спец. калаўроцік (матавільца) або

Да арт. *Дарога*. Дарожны вузел (развязка) з мастам праз раку.

лошчачку. Д. вядома на Беларусі са старажытнасці, у наш час выкарыстоўваецца рыбаловамі-аматарамі. *І.М.Браім.*

«**ДАРОЖКА**», бел. нар. масавы танец, блізкі да *караода*. Вяязулены ў Мядзельскім р-не Мінскай вобл. У аснове харэаграфічнай кампазіцыі прамыя лініі з перастраеннямі. Памер 2-долны, тэмп умераны. Сцэнічны варыянт ство-

М.А.Дарожкін.

Н.М.Дарожкін.

раны ў канцы 1940-х г. балетмайстрам Я.Хацілоўскім (паст. самадз. танц. ансамблем у Смаргоні). *Л.К.Алексютовіч.*

ДАРОЖКІН Мікалай Апанасавіч (14.12.1905, в. Гарохаўка Бранскай вобл., Расія — 27.4.1993), бел. вучоны-міколаг і фітапатолаг. Акад. АН Беларусі (1962, чл.-кар. 1950), Акадэміі с.-г. н. (1959—61), д-р с.-г. н. (1934), праф. (1933). Засл. дз. нав. Беларусі (1965). Скончыў БСГА (1927). З 1948 дырэктар Ін-та біялогіі АН Беларусі, з 1959 дырэктар Бел. НДІ бульбаводства і плодаагародніцтва, заг. лабараторыі імунітэту, у 1976—77 заг. лабараторыі нэйжэйшых раслін Ін-та эксперым. батанікі АН Беларусі. Навук. працы па вывучэнні біялогіі і відавога складу ўзбуджальнікаў вірусных хвароб збожжавых і бабовых культур, бульбы, таматаў і інш., агра-тэхн. метадах барацьбы з узбуджальнікамі раку бульбы, яе хваробамі і шкоднікамі. Адзін з аўтараў сартоў бульбы Лошыцкі, Кандыдат, Агеньчык, Тэмп, Беларускі ранні, Паўлінка і інш. Дзярж. прэмія СССР 1974.

Тв.: Фитофтороз картофеля и томатов. Мн., 1976 (у сааўт.); Болезни бобовых культур. Мн., 1978 (у сааўт.); Болезни картофеля. Мн., 1979 (разам з С.І.Бельскай).

ДАРОЖКІН Ніл Мікалаевіч (н. 26.2.1927, г. Бранск, Расія), бел. вучоны ў галіне тэхналогіі парашковых матэрыялаў. Чл.-кар. АН Беларусі (1986), д-р тэхн. н. (1977), праф. (1979). Сын М.А.Дарожкіна. Скончыў Ленінградскі ваенна-мех. ін-т (1952). З 1955 у БПІ, з 1959 у Фіз.-тэхн. ін-це Нац. АН Беларусі. У 1963—71 у ЦНДІ механізацыі і электрыфікацыі сельскай гаспадаркі нечарназёмнай зоны СССР (Мінск). З 1971 у Ін-це цепла- і масаабмену Нац. АН Беларусі. Навук. працы па фіз.-тэхн. асновах стварэння ахоўных пакрышчаў, распрацоўцы абсталявання